

...תימה דהאי שיכרא וחלא דלקמן צונן הן למה נאסרו בנפילת עכבר.
וכי אם נפל זכוב ביין צונן אסור והלא העיד הרשע (מגילה יג ב) שכך
נהגו וזרקו ושותה יש לומר ששהה בו זמן מרובה והוה ליה כמין כבוש
ונפלט טעמו בשכר ובחומץ.

ולא פירש התורה כמה יעמוד בחומץ ובשכר דנחשביה כבוש כמבושל
(ושמעו) בשם ריצב"א דאם שהה בתוכו יום שלם מעת לעת נקרא
כבוש ובוולע ופולט כמבושל וראייה מדאמר בחולין (דף קא א) בשר
בחלב דחדוש הוא. דאי תרי ליה כולא יומא בחלב שרי אי בשיל ליה
אסור.

כבישה מעל"ע לכלים

7. ספר איסור והיתר הארוך שער ב סימן ח

ח. ומיהו אם שהה בתוכה שיעור כבישה ודאי אף הכלי אסור אף
בדיעבד וצריך ששים נגד כולו אם הוא של עץ וכ"ש של חרס דקיימא
לן כבוש כמבושל ואפילו בכלים ולא דמי לחבית דדין נסך דשרי
בסמ"ק לשום בו שכר לכתחילה דביין נסך הקילו. אמנם בשל מתכת
אין מצריכין ששים נגדו בדיעבד אלא כשנאסר ע"י רותחין.

אך לכתחלה מותר לשרות בו פעם אחרת אף על פי ששכחו בו הבשר
מע"ל דהא אין שורין בו הבשר השני מע"ל ובפחות משיעור זה אינו
מפליט כלל אפי' באיסור צלול:

האם כבוש כמבושל ממש

8. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן סט סעיף טו

בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת, יש אוסרים לאכלו כי
אם צלי, אלא אם כן יש במים ס' כנגדו. (עיין ס"ק נ"ו. ויש אוסרים
אפילו לצלי, והכי נהוג) (או"ה).

9. באור הגר"א יורה דעה סימן סט ס"ק נט

(נט) ויש אוסרים כו'. כמו דבר שנתבשל בלא מליחה. וש"ע ס"ל
דאע"ג דאמרינן כבוש כמבושל אינו רק לענין שמפליט ומבליע אבל
לא לכ"ד

זמן הכבישה בציר מלוח

10. רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן מט

והרב הברצלוני ז"ל כתב דכי אמרינן מלח ע"ג כלי שאינו מנוקב
הבשר אסור דוקא כשנשתהה הבשר שם כשיעור מליחתו. אבל לא
נשתהה שם כל כך מותר...

וכן עשה ר"ת מעשה בתרגולות שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ואף על
פי שלא שהתה שיעור מליחה אסור את כולה. דלא אשכחן הש"ס
דמפליג בכלי שאינו מנוקב בין שהתה כדי מליחה בין שלא שהתה כדי
מליחה...

ומ"ש הרב הברצלוני צריך שישהה כשיעור צלייה ובשם ר"ת ז"ל
כתב דנאסר מיד. אין אני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה. לפי
שהאיסור הוא מחמת שנכבש בציר ואמרינן כבוש הרי הוא כמבושל
הילכך אני אומר שהכבוש בציר ונטלו מיד א"א שיאסור לאלתר כיון
שהוא צונן. ושיעור כבישה הוי כאילו נתנו על האור כדי שירתיה
ויתחיל לבשל. אם נכבש בתוך הציר כשיעור זה נאסר כל מה שבתוך

גדרי 'כבוש כמבושל' במאכל ובכלים

מקור דין כבוש

1. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צז עמוד ב

הנהו אטמהתא דאימליחו בי ריש גלותא בגידא נשיא, רבינא - אסר,
רב אחא בר רב אשי - שרי; אתו שילוח למר בר רב אשי, אמר להו:
אבא שרי. א"ל רב אחא בר רב לרבינא, מאי דעתך, דאמר שמואל:
מליח הרי הוא כרותח, כבוש - הרי הוא כמבושל, והאמר שמואל: לא
שנו - אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד!
וכ"ת, מאי כרותח דקאמר - כרותח דמבושל, והא מדקאמר כבוש הרי
הוא כמבושל, מכלל דרותח דצלי קאמר! קשיא.

קצת מוחל זה דין מליח, רוטב זה דין כבוש

2. תורת הבית הארוך בית ד שער א דף ג עמוד א

אלמא כל רותח דמליח באיסור שאינו מפעפע אינו צריך רק קליפה
כרותח דצלי ואעפ"י שמילח יוצא מן הבשר על ידי מליחה אינו כרוטב
שבמבושל להוליך את האיסור ולהבליעו ביותר מכדי קליפה.

זמן הכבישה בסתם נוזלים

אין דין כבוש בסתם נוזלים

3. רש"י מסכת חולין דף צז עמוד ב

כבוש - בחומץ ותבלין וכבש בהן איסור והיתר יחד שולייני"ר בלע"ז.

4. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תקיד

גם מה שאמרת דכל שאין לו קיוהא כבשר ששורין אותו במים קודם
מליחה שאינו בולע מן הדם. גם זה פשוט דלא אמרו אלא בדברים
החריפין כמלח וחומץ וכיוצא באלו. וכדאמר שמואל (חולין פ"ח דף ק"א)
מליח הרי הוא כרותח כבוש הרי הוא כמבושל וכדאיתא נמי חולין ק"א
בבר יונה דנפל לכדא דכמכא. וגרסינן בפרק כיצד צולין (דף ע"ו) צונן
לתוך צונן דברי הכל מותר. ולא נתן שיעור לשהיית זה בתוך זה וזה
פשוט.

סתם נוזלים נכבשים בג' ימים

5. מרדכי מסכת ביצה פרק יום טוב רמז תרעד

ובכ"מ פרש"י בחומץ אבל בלא חומץ אינו כמבושל ואי אפשר לומר
כן דתנן (פ"ז דשביעית) ורד ישן שכבשו בשמן חדש חייב בביעור
אלמא בלא חומץ הוא נותן טעם כמבושל ונראה דכבוש מיקרי ששהה
כבר ג' ימים בדבר לח ואז הוי כמבושל ופולט טעם וקולט טעם
כדאמר' במסכת ע"ז קנקנים של עובד כוכבים ממלאם ג' ימים ומערן
מעת לעת וכפולטו כך בולעו מה פולטו ג' ימים אף בולעו ג' ימים.

נוזלים נכבשים מעל"ע

6. רא"ש מסכת עבודה זרה פרק ה סימן יא

יא [דף סח ע"ב] ההוא עכברא דנפל לגו חביתא דשיכרא אסריה רב
לההוא שיכרא

והא דאמר אין מליחה לעץ דאין נכנס לתוכו, פירוש שיהיה יוצא ע"י מליחה, אבל ע"י בישול יוצא. דנהי נמי דמלוח כרותח, פ"י כרותח דצלי, אבל לא כרותח דמבושל. ועוד נראה דלא לכל מילי מלוח הרי הוא כרותח. א"נ דאין נכנס לתוכו הכי פירוש, המלח האחרון אין נכנס לתוך העץ שיפלוט המלח הראשון.

20. דרישה יורה דעה סימן סט

וצ"ע למה לא יהא נאסר מכח כבוש שהוא כמבושל שיהא נכבש בשר הכשר בציר (ר"ל ציר הנפלט מבשר הכשר ממלחו בהשהותו בכלי שנאסר כבר ומתוך אותו ציר נעשה כבוש. עד כאן המגיה) שבכלי שנאסר כבר ודוחק לומר דמיירי בכלי מנוקב דלא יהא בו ציר להיות כבוש בו:

21. ט"ז יורה דעה סימן סט ס"ק מא

אבל אין להחמיר ולומר דשיעור כבישה יהיה כאן כשיעור הנאמר בס"ק סעיף א' בכבוש בתוך ציר דשיעורו כדי שיתנגנו על האור דזה שייך על הבשר הנשרה בתוך הציר משא"כ כאן דהכלי לא מפליט בזמן קצר כזה הכבישה אלא בשיעור סתם כבישה מכל מקום שהוא מעט לעת:

22. ש"ך יורה דעה סימן סט ס"ק סח

לענין אין מליחה לכלים אין חילוק דלעולם אין כח מלח והציר מפליט כלי.

ונראה דאפי' שהה בו הבשר כשר מע"ל מות' דנהי דבמע"ל הוי כבוש כמבושל ממש דמפליט כלי וכמו שנתבאר בר"ס ק"ה מ"מ בשעת פליטה הוא נותן טעם לפגם כיון דאינו פולט רק אחר מע"ל שאינו בן יומו וכמ"ש ר"ס ק"ה ס"ק ב' מיהו לכתחלה אסור להשהותו מע"ל דנ"ט לפגם לכתחלה אסור וכדלקמן ר"ס קכ"ב:

23. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן קה ס"ק א

נסתפקנו שם אי להבליע בכלי כדי שירתיח מהו דמש"ך שם הטעם דכדי שירתיח דינו כמליח דאין מפליט מכלי ולפ"ז להבליע שפיר מבליע והיינו בחומץ או ציר בכולו עיין צ"ח ולט"ז שם משמע דכבוש כדי שירתיח אין מועיל בכלי משמע אף להבליע.

שובר מפרקת. מולח בכלי. חתיכה בציר

24. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיג עמוד א

אמר שמואל משום ר' חייא: השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה - הרי זה מכביד את הבשר, וגוזל את הבריות, ומבליע דם באברים. איבעיא להו: היכי קאמר מכביד את הבשר וגוזל את הבריות משום דמבליע דם באברים, הא לדידיה - שפיר דמי, או דלמא - לדידיה נמי אסור? תיקו.

25. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן סט סעיף יח

בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב ושהה בו כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להתרית, כל מה שממנו בציר אסור לאכלו אפילו צלי, וחלק החתיכה שחוץ לציר אין אסור ממנו אלא כדי קליפה, ואפילו אם יש בו שומן. הגה: ויש אוסרין כל החתיכה, אפילו מה שחוץ לציר.

הציר. ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה כדי מליח הרי הוא כרותח:

(ולחלן נראה בדין שמן שנאסר כולו, והרמ"א לא חמלק בין כחוש לשמן)

משקים שדינם כציר

11. בית יוסף יורה דעה סימן קה (על דברי הרא"ש הקודמים)

ומשם נלמוד לכבוש בחומץ שעד שישהה כשיעור זה אינו אוסר אלא כדי קליפה. (וכ"כ חכמת אדם נח, ג. בל"י ד. דרישה א. כרית' ה ועוד)

12. ראה רא"ש לעיל מקור 6 לגבי שכר וחומץ. ובשו"ע קד א.

13. מגן אברהם סימן תמוז ס"ק כח

ואף שהש"כ כ' שם דגם בחומץ בעינן מע"ל, אין להקל נגד הש"ע דהא במשנה ספ"א דמעשר ופ"ג דשבת מדמה חומץ לציר דשניהם חריפים ואף על גב דבס"י ק"ד כתב דגם בחומץ בעי' מע"ל נ"ל דמיירי בחומץ שאינו חזק כ"כ וכ"מ מפרש"י ותו' שם דמיירי בחומץ שכר ע"ש וה"ה בחומץ יין שאינו חזק כ"כ לא מקרי דבר חריף: (וכן פרי תואר ד. חח"ד ח' ז. פמ"ג שפ"ד ב)

14. משנה ברורה סימן תמוז ס"ק עא

(עא) והמקיל לא הפסיד - ואם הכלי היה מורק ושוטף שרי לכו"ע אם לא ששהה החומץ בתוכו מע"ל דבחוץ בעינן ג"כ מע"ל ואז אפילו אינו ב"י אסור דחורפיה משוי ליה לשבח.

15. באור הגר"א יורה דעה סימן קה ס"ק י

(י) ובפחות כו'. כ"כ הרא"ש בפ' כ"ה שם ור"ל מדין מליח כרותח דצלי וא"צ אלא קליפה כמ"ש בס"ט. וזה ודאי אף לדעת הש"ע לא קאי אלא אציר.

16. שו"ת אבקת רוכל סימן רטז

... אבל אין הדבר כן שאני לא באתי ללמוד חומץ מציר להחמיר אלא להקל דבפחות מאותו שיעור לא נאסר אלא כדי קליפה (ולא כג"א לעיל) אבל בכדי אותו שיעור או יותר לא נחיתא התם לפרושי שזה כבר נתבאר בתחלת הס' וזה פשוט מאד בדברי:

17. ראה רשב"א מקור 4 שדיבר על דברים החריפין כמלח וחומץ וכיוצא באלו

18. ראה מרדכי (ביצה תרע"ד) שחלק על רש"י שכתב שכבישה היא רק בחומץ ומשמע ששובר שהוא כציר

מליחה לכלים בכדי שירתיח

19. הגהות שיערי דורא איסור והיתר שער ט סימן טז

[א] ויש לומר שאין מליחה לעץ כו'. וא"ת כיון שאין מליחה לעץ אמאי אמרינן לעיל בשער ז' (ס"י יב) אם נמלח בכלי שאינו מנוקב אף הכלי אסור, הא אין מליחה לעץ....

ונראה דהכלי אינו אסור אלא להשתמש בו חמין, כגון תבשיל, אבל למלוח בו בשר ששהה כשיעור מליחה והודח במים כהלכתו מותר למלוח בו. או לנקב הכלי ולמלוח בו מתחלה נמי שרי. אבל להשתמש בו תבשיל אסור.